

Framtidens teknik i omsorgens tjänst (SOU 2020:14)

- en presentation av utredning som presenterades för Socialminister Lena Hallengren 11 mars
- avslutande reflektion utifrån erfarenheter från Corona

Vem är Peter Larsson?

Civilingenjör

Till vardags Seniorrådgivare Sveriges Ingenjörer (2006--)

Ledamot av Ingenjörsvetenskapsakademien, ordförande Göteborgs
Universitet, mm

Förbundsdirektör Sjukgymnastförbundet (idag Fysioterapeuterna)
(2000-2006)

Erfarenhet från kommun, landsting och regeringskansli

Tidigare utredare för Näringsdepartementet

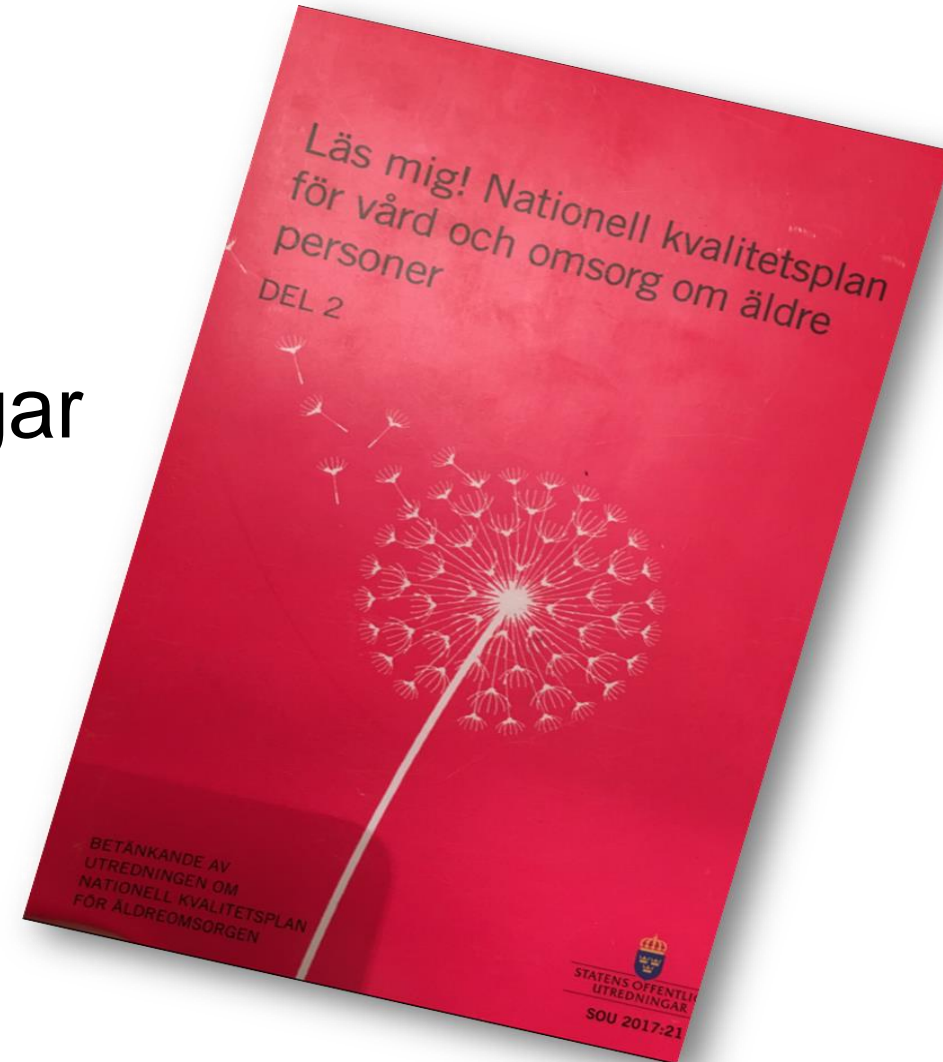
2019/20 Särskild utredare för Socialdepartementet – välfärdsteknik i
äldreomsorgen

Uppdraget från Socialdepartementet

- Analysera HINDER för **bredare** användning av välfärdsteknik
- Lämna FÖRSLAG författningsändringar
- Lämna förslag på förändrat STÖD och STYRNING

Bakgrund – Nationell kvalitetsplan för Vård och omsorg av äldre personer

Dagens välfärdsteknik har inte fått tillräcklig spridning

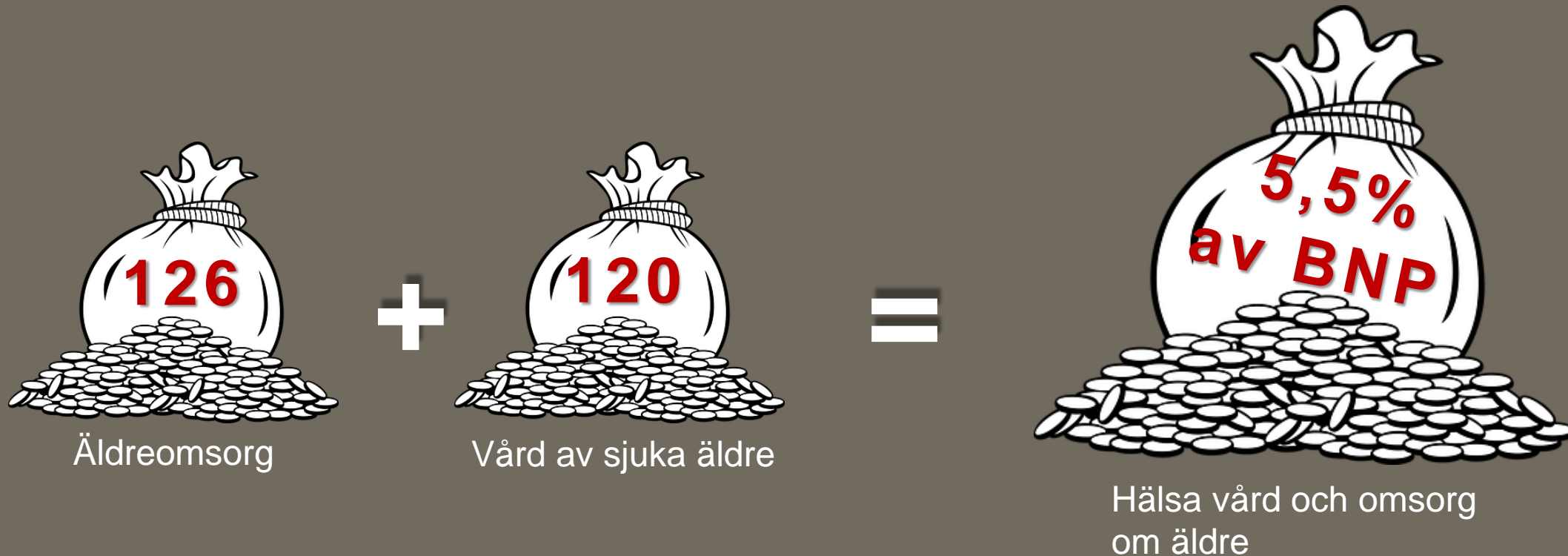

Framtidens digitala teknik ger stora möjligheter
Och utmanar!

Utmaningarna

- Fler äldre som också är sjuka
- Bristande kapacitet hos kommuner att utveckla sin egen verksamhet
- Svårigheter att rekrytera tillräckligt med personal

Hälsa, vård och omsorg borde vara en helhet

Välfärdsteknik

- Ökar självständigheten
- Förebygger och främjar hälsa
- Flyttar fram insteget i mer komplicerad vård
- Ökar samband mellan vårdgivare och med anhöriga

Huvudsakliga hinder

1. Osäkerhet kring de juridiska förutsättningarna att tillhandahålla välfärdsteknik till dem med nedsatt beslutsförmåga.
2. Bristande digital infrastruktur, både i fråga om den tekniska infrastrukturen och när det gäller digitalt informationsutbyte.
3. Bristande kompetens i fråga om digitalisering och välfärdsteknik i alla yrkesgrupper inom äldreomsorgen.
4. Bristande samverkan och samordning mellan huvudmän men också mellan stat, region och kommun.
5. Bristande nationell styrning – statliga myndigheters uppdrag överlappar och styrningen upplevs ibland som motsägelsefull.
6. Fragmentiserad kunskapsbildning inom äldreomsorgen

Införandet av välfärdsteknik
förutsätter och möjliggör
PROFESSIONALISERING
av äldreomsorgen
och samband med hälso- och sjukvård

Samtycke vid nedsatt beslutsförmåga

Översikt

- Oklarheter kring samtycke har klarlagts genom förtydliganden i flera lagar
- Vård måste vara jämlik, inte exkluderande
- Generellt inriktad lagstiftning
- Inte bygga på tvång eller lösning med ställföreträdare
- Hälso- och sjukvårdens kompetens ska tas tillvara även inom socialtjänsten
- **Samstämmiga regelverk** för hälso- och sjukvårdens och socialtjänstens för vård och omsorg till äldre med nedsatt beslutsförmåga

Lagändringar

Vi föreslår en reglering i patientlagen (2014:821) och en reglering i socialtjänstlagen (2001:453) som på ett tydligt sätt gör det möjligt att ge vård och omsorg till människor med varaktigt nedsatt beslutsförmåga.

Om det står klart att patienten inte endast tillfälligt saknar förmåga att samtycka till hälso- och sjukvård ska vården ges utifrån en bedömning av vad som är bäst för patienten i det enskilda fallet. Patientens vilja ska klarläggas så långt som det är möjligt och alltid respekteras.

Lagändringar, forts

Förmåga till samtycke ska bedömas av legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal

Samordnad individuell plan upprättas i samband med biståndsbedömningen

Ny regel i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) så att kommun kan kräva tillgång till legitimerad personal

Lagändringar – integritet och säkerhet

En ny bestämmelse i socialtjänstlagen ska tydliggöra att välfärds-
teknik får användas inom socialtjänsten och för vilka ändamål.
Värdet av att använda tekniken ska vid en samlad bedömning upp-
väga intrånget i den personliga integriteten

Kommunerna (socialtjänsten) behöver bli bättre på att skydda
enskildas känsliga personuppgifter. Regler i lagen (2001:454) om
behandling av personuppgifter inom socialtjänsten

290 kommuner

2 400 (Bjurholm) - 962 000 (Stockholm)

21 Regioner

131 000 (Jämtland) – 2 377 000 (Stockholm)

Kommunutredningens slutsats:

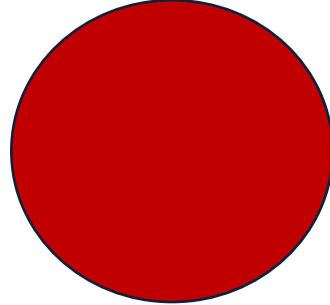
Kapacitetsstärkande åtgärder behövs för att klara
velfärdsuppdraget

Kapacitet behöver stärkas genom

- Gemensam verksamhetsutveckling
(Våga tänk att Äldreomsorg är bransch)
- Höjd kompetens generellt och möjlighet till specialisering
- Spridning av erfarenheter och nya kunskaper
- Robust bredband
- Gemensam digital infrastruktur
- Långsiktig kunskapsuppbyggnad

Nationellt centrum för utveckling av äldreomsorg

Införandet av välfärdsteknik och digitalisering tydliggör behovet av **generell utveckling av äldreomsorgen**

Behov av branschgemensam utveckling

Jämställa kunskapssynen mellan Vård respektive Omsorg

Nya kompetenser som t ex logistik, verksamhetsutveckling

Avgränsning till välfärdsteknik vore konstlad MEN digitalisering och välfärdsteknik är en viktig del och ett skäl för ett centrum

Fokus på kvalitet som leder till ökad produktivitet

Lyfta kunskaper om Åldrandets sjukdomar

Förebilder finns

Förslag angående kompetens

UKÄ och Socialstyrelsen ges i uppdrag att se över kompetensförsörjningen inom socialtjänsten, särskilt äldreomsorgen. Biståndshandläggare behöver utveckla sin kompetens om åldrande och åldrandets sjukdomar och möjligheter till specialisering som finns för biståndshandläggare.

Regeringen bör anvisa medel för framtagandet av ett standardiserat fördjupningsprogram med inriktning mot äldreomsorg för undersköterskor och andra yrkesgrupper.

Välfärdsteknik och bredband

Välfärdsteknik och framtidens möjligheter till vård i hemmet förutsätter robusta bredband, fiber och 5 G

Vi ansluter oss till förslaget om ett forum för infrastruktur för välfärdens digitalisering som framgår av Bredbandsforums rapport. Staten behöver ta ett ökat ansvar för att det finns robust bredband över hela landet – fiber och 5 G

Välfärdsteknik och digital utveckling

Myndigheten för digital förvaltning (DIGG) bör ansvara för utveckling, förvaltning och samordning av en gemensam digital infrastruktur som även kommuner kan använda. Myndigheten behöver ges ökade resurser, ett tydligare uppdrag att samverka med kommuner samt föreskriftsrätt inom sitt ansvarsområde.

Kommunutredningen (Fi 2017:02) har också bedömt att staten behöver vidta åtgärder för att underlätta och stödja kommunernas digitaliseringsarbete.

Styrning och stöd

Att digitalisera hälsa, vård och omsorg är en nationell angelägenhet. Enskilda kommuner eller regioner har inte organisatoriska förutsättningar, mandat eller tillräcklig finansiell kapacitet för den uppgiften. Vi förespråkar en sektorsövergripande överenskommelse mellan staten och kommunerna rörande infrastruktur och kompetensförsörjning.

De regionala samverkans- och stödstrukturerna (RSS) och andra nätverk som verkar på regional och nationell nivå är viktiga för kunskapsbildningen, spridning och samverkan och behöver fortsatt stöd. Detta gäller även bredbandskoordinatorer, e-hälsosamordnare m.fl.

Upphandling och innovation

Uppdrag till Vinnova att fram modeller för upphandling, stöd och stimulans som leder fram till att en lämplig styrning mot en ökad användning av välfärdsteknik inom vård och omsorg kan utarbetas, testas och implementeras. I uppdraget ingår att involvera berörda myndigheter och intresseorganisationer.

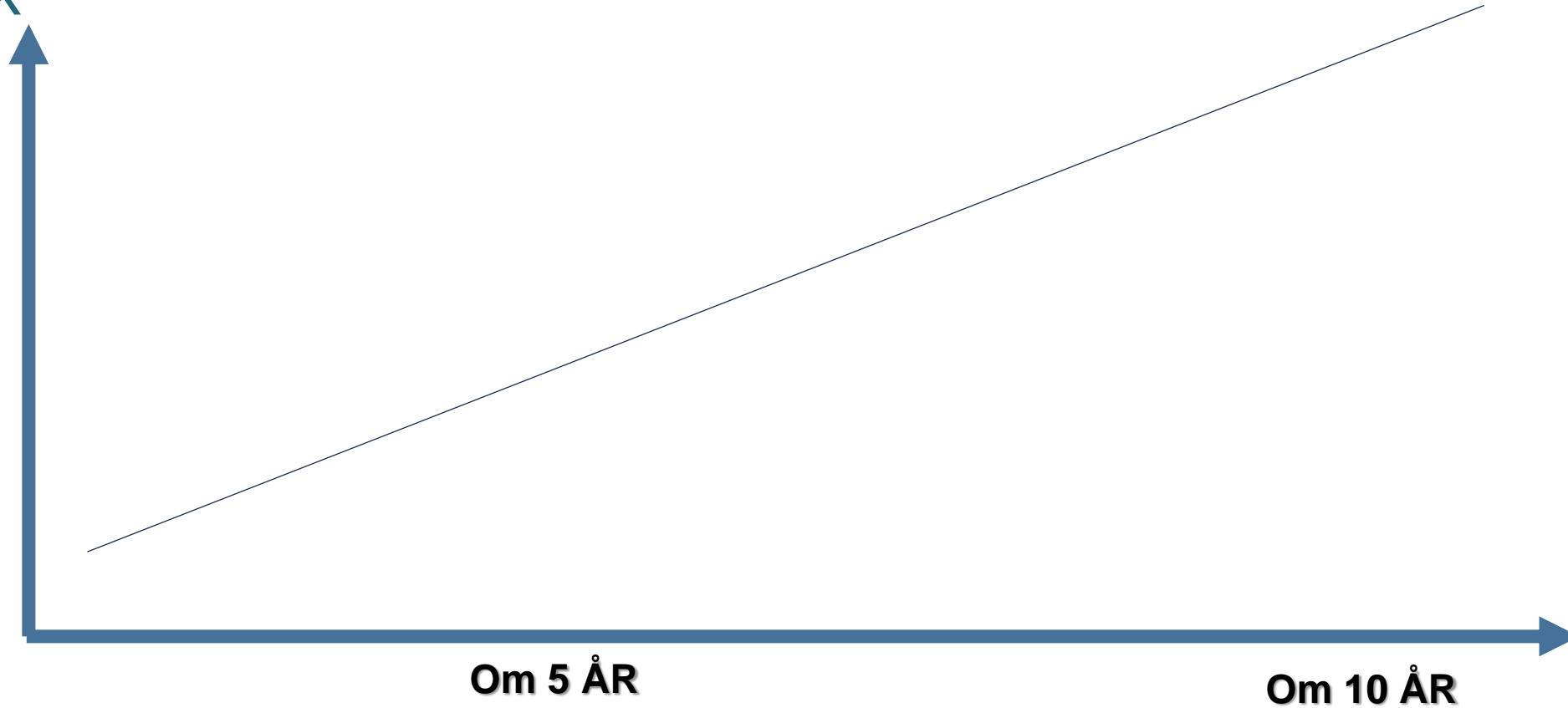
Ta fram ersättningsmodeller som uppmuntrar till såväl innovation som att resurser används effektivt som att kvalitet bibehålls och utvecklas

Digital kompetens hos äldre

Offentliga medel bör avsättas för finansiering av invånarutbildning i digital kompetens i såväl kommunal regi som för bidrag till sådan verksamhet som bedrivs i föreningsform

Andel välfärds- teknik

**Lagstöd för
teknik**

**Robust
bredband**

**Digital
Verksamhetsutveckling**

**Utmaningsdriven
Innovation**

Dagsaktuell reflektion

Covid-19 och digitalisering har stora beröringspunkter

- Svagheterna inom äldreomsorgen pekar på behovet av nationell utveckling och kunskapsspridning
- Understryker behovet av kompetens och utveckling av personal
- Att vård och omsorg hänger ihop
- Att ett förebyggande perspektiv är helt nödvändigt

DRA RÄTT SLUTSATSER EFTER CORONA

- ”Uppgradera” Äldreomsorgen
- Lös inte ett problem i taget – kommun, region och stat behöver en gemensam plan för utveckling, inklusive digitalisering

Tack Peter Larsson

peter.larsson@sverigesingenjorer.se

